

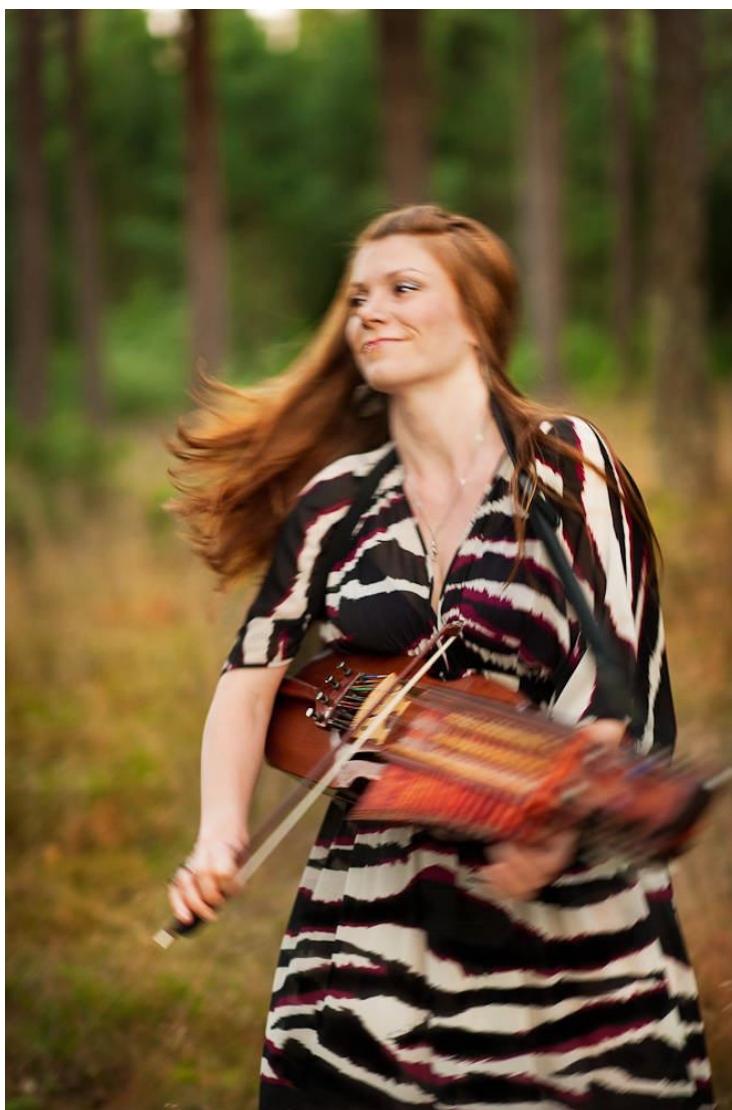
GESTRIKE -

Resonans

Nr 2 2015 Medlemsblad för Gästriklands Spelmansförbund

TRADITION FÖRNYELSE GEMENSKAP

Kunskap är nyckeln till förändring

Ordförandens ruta

Vår distriktsförening GSF har haft årsmöte på Västerbergs FHS. Som vanligt de senaste åren så har det föregåtts av en förhoppningsvis inspirerande dag i folkmusikens tecken. Så även denna gång, då Evelina Höglund från Ockelbo lärde ut två egna låtar och Tony Wrethling lärde ut låtar som spelades under eftermiddagens "Som förr"-danskurs. Anledningen till detta var ju att GSF för första (men inte sista) gången hade en kurs- och årsmötesdag samtidigt på samma plats med Gästriklands Folkdansring. Verkligen roligt och lyckat. Benno och Tony hade alltså kurs under eftermiddagen med spel till dans och dans. Parallellt hade Annemarie Ivarsson en uppskattad sångworkshop. Efter de separata årsmötena spelades det både till dans och bara med varandra så länge som lust fanns.

Själva årsmötet var förberett som vanligt och förlöpte utan stora åthävor. Det skrattades en del men inte åt att vi inte lyckades få full besättning i styrelsen och valberedningen. Vi är 140 medlemmar och har svårt att få folk som vill vara styrelse. Det får vi leva med. Se nedan vilka som arbetar ideellt.

GSF har köpt in utgåvan "Som förr" och säljer den såklart. Vi säljer även notboken separat för den som vill. Kassör Månsson har den. Joelboken kommer att reas snart. Kontakta ordf för pris så har ni en julklapp klar.

Som tidningsredaktör tackar jag denna gång särskilt Gunnar Lundberg för det utsökta porträttet av Thure Wiklund. Intervjua DIN spelgranne....

Vi ses i sommarens grönskande buskar med instrument och myggstift.

Er ordförande Michael

Kolla på www.folkwiki.se där finns låtar på not i pdf-format. Även Gästrikelåtar !!

GSFs PG 542598-8 VUXENMEDLEM: 200 KR, UNGDOM UPP TILL 20 ÅR: 100 KR.
WWW.GASTRIKLANDSPELMANSFORBUND.SE

ORDFÖRANDE:

Michael Müller Oslättforsv 236 80598 Gävle 072-2193956 michaelmuller53@gmail.com

KASSÖR, MEDLEMSMARIKEL, SSR, INSTRUMENTFÖRSÄKRING:

Bertil Månsson Lindesnäs v.11 C 80628 Gävle 070-6897880 berman@telia.com

LEDAMÖTER:

Michael Nylin Agavägen 22B, 81160 Sandviken 070-2483249 michael.nylin@delta.se

Lena Brunk Malmgårdsv 3, 81395 Torsåker 070-4141262 lana.brunk@gmail.com

Mikael Nykäsenoja Centralg 17C, 81330 Hofors 076-8373660 nykasenoja@gmail.com

SUPPLEANTER:

Bernt Lindström Stenbäcken 35 81693 Ockelbo 072-2452577 berntolindstrom@gmail.com

TIDNINGSREDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE FÖR

Gestrike-RESONANS GSFs medlemstidning ansvarig utgiv samt texter Michael Müller mfl
 LÅTKOMMITTÉ är styrelsen

VALBEREDNING: Sture Johansson 0290-31067, vakant post

REVISORER: Lennart Östblom, Pär Åslund

Kalendarium sommaren 2015 för Gästrikland

Maj

4 mån SAW måndag Tennstopet

Även första måndagen i månaden hela sommaren, oavsett väder, och stämmor.

14 tors **Spelmansutflykt**- Gökotta på Hohälla – Silverkällan, Lappar i Ovensjö
Samling Kvarnbacken (östra infart Storvik) kl 08.00.

18 mån 19-21 Danskväll med Saftorkestern Dramahuset Västerbergs FHS

22-24 fre-sön **Årsundaruschen**, Strandbaden. Årsunda

30 lördag kl 14.00- **Spelträff Lugnet** i Oslättfors. **Logdanskväll** fr kl 18. Gammeldans 18-21 sedan mer polskor. Spela hela dagen ! Danskurs ”Som förr” kl 14-17.
Dansspelmän behövs ..lista.

Juni

2 måndag SAW på Tennstopet

13 lördag kl 13-17 Ovensjö Hembygdsgård: Nykäsenoja, Ovensjö spelmän, Bro manskör

Kl 18-20 jubileumskonserter: Blås Bälg Tagel, Syltkören, Fäbodkören. Ta med fika.

29 mån kl 17-01 Folk o Dans i Svaben i Svabensverk www.folkodans.se

Juli

2 mån SAW måndag Tennstopet

10 juli. Spel och dans på Pålsgården i Ockelbo. Folkmusikgruppen Grågylling,

Tony Wrethling och Benno Eriksson med dans- och musikskatt i sin nya bok "Som Förr"

29 onsdag Spelträff Bro fäbodrar, AnneMarie Ivarsson

Augusti

6 mån SAW kl 18- Tennstopet

15-16 aug Spelstinafestivalen i Torsåker. Verkstäder med starka kvinnliga förebilder.

Lena Willemark, Ellika Frisell, Kajsa Ekstav m fl. Paneldebatt om jämställdhet.

19 onsdag Spelträff i Kalvsnäs kvarn kl 19.00 Lena 073-9821346

22 aug Folkmusikfest på Vretas. 70-80 elever från Gävle och Ockelbo kulturskolor mm.

28-30 aug. Ovensjöfesten. 28 aug Görgen Antonsson, Lisa Rydberg och Björn Ståbi,

29 aug. Fantastiska låtar från Ovensjö med Johan Hedin, Sven Ahlbäck, Urban Welén och
Tony Wrethling. Bollnäsbygdens Spelmanslag m m.

29 aug. Joel Rådbergdagen på Drömfabriken i Sandviken. Spelledare Tony Wrethling.

29 aug lör kl 10- Spelmansfrukost Oklagård. Knyttis och rundvandring. Anders 070-695 31 97

30 aug Körkonsert med Kongero. Utdelning av Lisa Boudrés minnesmedalj.

September

4 mån SAW måndag Tennstopet

Folkmusikfesten 2015

Spelstinafestivalen

Ny scen för kvinnliga spelmän

15-16 aug Spelstinafestivalen i Torsåker, Hofors kommun

En unik festival där fem spelmansförbund och andra medarrangörer samarbetar med tonvikt på kvinnliga spelmän och fokus på jämställdhet. Spelstina (Anna-Kajsa Norman) var en av de skickligaste spelmännen i Gästrikland och festivalen bjuder in till musikverkstäder med starka kvinnliga förebilder: Lena Willemark, Ellika Frisell, Tuva Härdelin, Kajsa Ekstav och Carina Normansson. Marie Selander och Ingrid Åkesson leder verkstad om jämställdhet inom folkmusiken. Det blir paneldebatt med musiker och tunga politiker med moderator Gunilla Kindstrand.

På lördagens eftermiddag startar ett digert konsertprogram på tre scener. Beslut om hela festivalprogrammet blir klart senast i början av juni.

Anmäl dig till den verkstad som Du är mest intresserad av. Först till kvarn gäller. Sista anmälningdag 1 aug.

Gratis verkstad för ungdomar. Anmäl till info@folkmusikfesten.nu

Spelstinafestivalen 2015 genomförs i samverkan mellan Uplands Spelmansförbund, Dalarnas Spelmansförbund, Hälsinglands Spelmansförbund, Gästriklands Spelmansförbund, Västmanlands Spelmansförbund, Torsåkers hembygdskommitté, Torsåkers Förenings- och Arrangörföreningen Folkmusikfest.

Hela programmet i mobilappen **Folkmusikfesten** finns för Android och iPhone från juni inläst

Se hela programmet i juni: www.folkmusikfesten Frågor, ring 070-575 54 00

Se www.folkmusikfesten.nu

Fausts inverkan

Under våren -15 har många spelmän varit engagerade i Folkteaterns uppsättning av Faust. Här ser vi en dagsuppsättning döda spelmän(i föreställningen) som spelar levande musik för oss som är på väg in i lilla gasklockan.

Thure Wiklund, 92 – en aktiv Torsåker-spelman

Varje onsdag kväll under större delen av året spelar Thure och jag till Torsåkersbygdens danslag. Thure har spelat åt danslaget sedan det bildades 1979 och inte missat mer än ett par kvällar under alla år. (Själv har jag bara varit med ett par år.) Vad är det som får en människa att vara vital och aktiv så långt upp i åren? För att försöka finna ett svar på frågan, har jag bitt Thure berätta lite om sitt liv.

Th Thure med brodern Edvin

Thure växte upp i byn Vi i Torsåker. Två äldre bröder spelade dragspel och farsan spelade fiol. När det var dans i närbelägna Vibyhyttan gick Thure dit för att höra på musiken – det kunde vara storebror Edvin och Verner Widén, också från Vi, som spelade tillsammans med någon som kompade. Mannen som förestod dansen tyckte att Thure var alldeles för ung för att vara ut så sent, så han gav honom en 50-öring med uppmaning att gå hem. Thure gick hemåt – men smög tillbaka för att fortsätta att lyssna. *”Jag har spelat jämt”,* säger Thure, *”men när bröderna flyttade hemifrån, så fick jag ta farsans fiol och börja spela på den, för det fanns ju inget dragspel hemma längre”*. Vid 13 års ålder var skolan slut och det blev att jobba i en grannes ladugård och hans sågverk. En tid jobbade Thure hos lumphandlare Bergkvist i Storvik. Det blev också jobb i skogen, tunga jobb alltså. Vid 16 års ålder började Thure på SKF stålverket i Hofors. Men som många andra ville han ut på sjön och cyklade med en kamrat till Stockholm. Kamraten fick ett jobb, men Thure var för ung och fick cykla hem igen.

(Th Thure o Edvin)

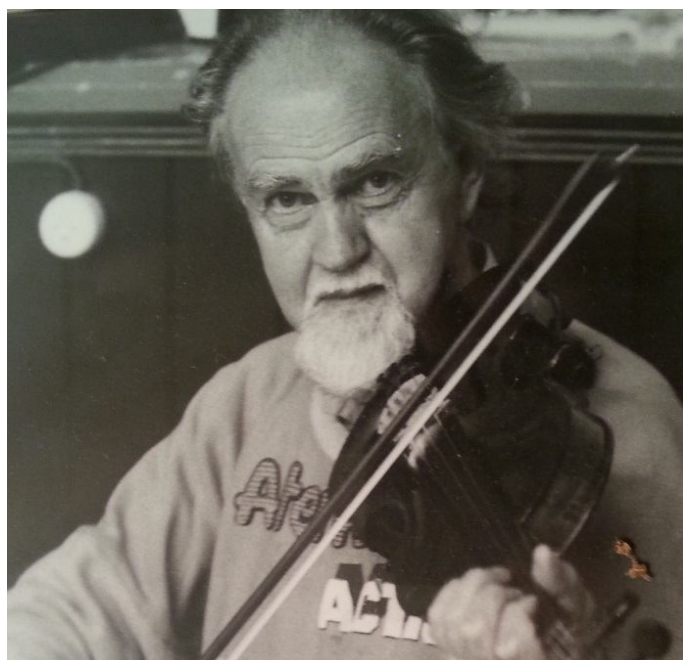
1944 blev det inryckning i Gävle och sedan krigsplacering i Boden som fjälljägare. Det blev mycket skidåkning

och många snöbivacker i trakterna kring Abisko och Riksgränsen. Under beredskapen spelade Thure mycket med två kamrater, Sven Wiberg och Johan Larsson. De spelade den tidens danslåtar som Livet i finnskogarna, Kväsarvalsen och Lördagsvalsen. Efter freden 1945 och hemförlovning, gjorde Thure ett nytt försök att gå till sjöss och tog cykeln mot Göteborg, såg en annons i Uppsala och började i stället jobba på ett tivoli som for land och rike kring. Sedan blev det en tids jobb på ett gjuteri i Åkers styckebruk – ett tungt jobb som gav ryggproblem. Till slut blev det tillbaka till verket i Hofors, som kontrollant – ”*en djävla stoppkloss*”. Thure gifte sig med Eva år 1947 och de fick tre barn. 1954 byggde han ett hus i Robertsholm. Thure blev kvar i verket till 1978, då han gick hem för gott efter många års problem med ryggen.

En kvartett som höll ihop i många år var Tonfiskarna, som de kallades på grund av fiskeintresset. Thure har många vinster i fisketävlingar, framför allt pimpelfiske. Edvin spelade dragspel, Vincent Arousell luta och Fritz Johansson och Thure fiol. När Torsåker spelmannslag återuppstod på 70-talet kom Thure och Fritz med och var aktiva där i många år. När danslaget ville ha spelmän, så sa Verner Widén nej – ”spelman kommer bort” menade han, dvs alla tittar på dansarna. Bengt Åsbrink började men han ”lurade” med Thure som fick ta över. Sedan var det Tonfiskarna i många år. Periodvis har Thure spelat ensam för dansarna. På 60-talet blev det ofta spel i B-salen på Folkan i Hofors tillsammans med Folke Albertsson, dragspel, och någon som kompede. Thure är alltså självlärd på fiol, men har tagit en korrespondenskurs för att lära sig noter. Han har också byggt två fioler, den första på en kurs hos Alrik Andersson och den andra hemma. När jag frågar Thure hur många låtar han kan, så svarar han – ”*jag kan ingen, men fuskar på allt möjligt*”. Vilket ju inte är sant, Thure kan massor av låtar, kommer ihåg hur de börjar och vad de heter, men brukar få tänka efter när han ska inleda med några takter från andra reprisens slut, vilket dansarna vill ha.

När jag frågar Thure om hur han hållit sig frisk genom åren, så berättar han att ”*morsan sa*

åt mej att börja röka när jag var sex år, så att jag inte skulle få något skit i halsen”, dvs så att han inte skulle få halsont. Sedan har Thure rökt – och snusat – i nästan hela sitt liv. Han har dock lagt av nu. Om det hälsorådet kan man ha delade meningar. Däremot tror jag att en del av förklaringen är att han alltid har någon rolig kommentar i varje situation – och det är nästan alltid nya kommentarer. När vi skulle spela några låtar före den här intervjun, så hade det börjat bli skumt. Thure frågar – ”*ska jag tända en lampa, eller ska vi spela svart?*”. När jag som ny i danslaget förklarade att jag inte kan sova om jag dricker kaffe, så påpekade Thure att med honom är det tvärtom – ”*jag kan inte dricka kaffe när jag*

sover”. När folk bläddrade i almanackan för att finna tid för en träff, konstaterade Thure att han var långledig. Denna förmåga att komma med små roligheter tror jag är ett bra sätt att förlänga sitt aktiva liv. Och själv säger han att det är fiolspelandet som håller honom igång. Hur står det till, Thure? – ”*Det är ett elände, annars är det bra!*”

Skrev Gunnar Lundberg

Varför är kvinnor osynliga ?

Idag är det inte jämställt mellan kvinnliga och manliga musiker. Bland Sveriges musiker, folkmusiker och spelmän så dominerar traditionellt männen. Det finns undersökningar som säger att 80 procent av de som spelar på Sveriges festivaler är män. Den världsbild som dagens generation svenska medborgare har innebär att så har det även varit förr i tiden.

– *Jag menar att män och kvinnor är lika bra på att skapa och spela musik. Att männen dominerar så kraftigt i musikvärlden beror inte på att de är mer kreativa än kvinnorna. De som tror att männens dominans beror på att männen är så mycket mer kreativa än kvinnorna har inte förstått hur det verkligen ligger till,* säger Emilia Amper som håller föredrag på Spelstinafestivalen under rubriken ”**Varför är kvinnor osynliga ?**”

Spelstinafestivalen har gjort en intervju med Emilia för att ge alla intresserade några svar på de viktiga frågor som föredraget behandlar. Emilias budskap är att det för hela musiksverige är det en stor vinst om fler skickliga kvinnliga musiker får utrymme på scenen.

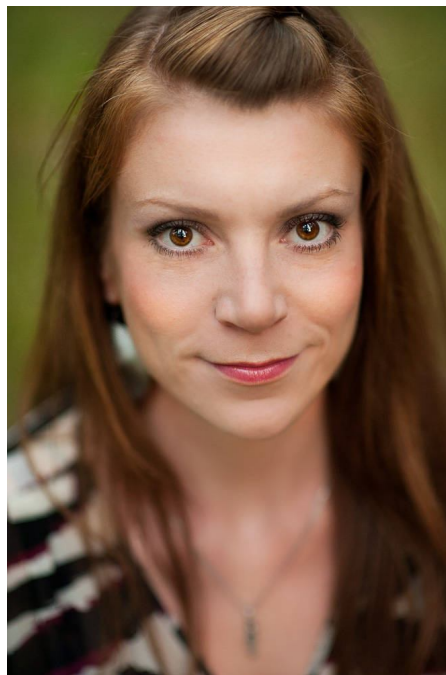
– *Min uppfattning är att bristen på jämställdhet leder till en kulturförlust. Den musik som kvinnorna borde bidra med kommer inte fram på scenen eftersom kvinnorna inte får det utrymme de förtjänar,* säger Emilia Amper.

Patriarkala strukturer styr

Varför dominerar då männen musikvärlden i Sverige? – Alla är hjärntvättade av de patriarkala strukturerna i samhället, både tjejer och killar. Vad betyder det? I princip hela befolkningen har bilden att det främst är män som är och har varit stora musiker. Det är män som är stora konstnärer och de har skapat stora verk och är bra på det. Min uppfattning är att den världsbilden helt enkelt är felaktig, säger Emilia. Idag är det mest män som dominerar inom rockmusiken.

– *Det spelar till exempel roll om det huvudsakligen är män som spelar elgitarr och de öser på elgitarr vid de stora festivalerna. Då är det kanske inte så många små tjejer som väljer elgitarr i kulturskolan. Om man skapar och hela tiden bekräftar en bild av att det är mannen som är den stora konstnären, musikern eller den stora spelmanen, då värdesätter man ju det och tycker att det är stort och bra. Och om den bilden finns även av den historiska utvecklingen, att så var det också förr, då förs ju detta vidare till dagens generation. Jag tycker det är intressant både hur det såg ut förr i tiden och vad som förs vidare till nästa generation,* säger hon.

– När det gäller svensk folkmusik är det få kvinnor som blev upptecknade. Varför blev inte kvinnor upptecknade lika ofta som män av till exempel folkmusikkommissionen som verkade för över 100 år sedan? Vad spelar det i sin tur för roll?

T h Emilia Amper

Okänd kvinna bakom nationalsångens melodi

Det finns en låt, en balladmeleri, som de allra flesta svenskar känner till. Det är nationalsången ”Du gamla Du fria”. Texten skrevs i sin första version av Rickard Dybeck i Västmanland. Rickard Dybeck anger att han fått melodin till ”Du gamla Du fria” av en person som heter Rosa Wretman. Senare forskning anger att Rosa Wretman fått melodin av någon annan men ingen vet vilken person som lämnade melodin till Rosa Wretman. Den kända svenska folkmusikforskaren Märta Ramsten har sökt svar på frågan och bedömer att det sannolikt är en kvinna som lämnat melodin till Rosa Wretman men ingen vet idag hennes

namn. Det innebär att alla vet att någon person förmedlade melodin i dagens välkända och populära nationalsång men ingen vet vem det var. Det fanns på 1840-talet och i några decennier därefter personer som rimligen visste svaret på frågan. Men ingen ansåg att det var intressant att ange svaret. Märta Ramstens bedömning är kanske den bästa möjliga gissning som finns idag.

– *Det känns som om exemplet med melodin i nationalsången är typiskt för hur kvinnors insatser behandlades. Ingen bryr sig om att gå till botten. Det finns många exempel på att kvinnornas roll i musikvärlden helt enkelt inte är korrekt beskriven, säger Emilia.*

Korrekt historia

– Min uppfattning är det faktiskt har ett stort värde att få en korrekt bild. Vi vill faktiskt veta. Vi vill ha rätt historiska fakta. Det har ett värde i sig själv. Letar man lite finner man en rad fakta som visar att kvinnorna har spelat en betydligt större roll inom musikområdet än vad dagens generation faktiskt känner till. Det finns en lång rad exempel som visar detta, säger hon.

Hur ska jämställdheten förbättras? Vad är vägen framåt?

Kunskap är grundbulten. – *Det handlar bara om kunskap. Ju mer kunskap som människorna får, desto mer kan de undvika de destruktiva mönster som dominerar idag. Det märks att de festivaler som inte har tänkt på kön följer automatiskt de gamla strukturerna. Men de festivaler som börjar tänka på genus, så fort de gör det så börjar de boka jämlikt. Det finns hur många kvinnor som helst som är jättebra.*

– *Problemet är att man måste tänka till så att man lyckas bryta den dolda hjärntvätten som alla är påverkade av. Det är den som leder till att man automatiskt bokar huvudsakligen manliga musiker. Min uppfattning är därför att allt handlar om kunskap, säger Emilia Amper.*

Skrev Göte Andersson

Fakta

Emilia Amper växte upp i Småland och började spela nyckelharpa som 10-åring. Numera arbetar hon heltid som frilansmusiker, sångerska, kompositör och lärare och sitter i Eric Sahlström- Institutets styrelse. Hon har en diger utbildning i bagaget, med bl a två bachelors och en master i svensk och nordisk folkmusik, komposition och musikvetenskap. Hon fascineras av rörelse och sväng, älskar att spela till dans och fördjupa sig i olika polsketyper, och brinner för att utforska nyckelharpan och musikens möjligheter i möten med människor från jordens alla hörn. Emilia har turnerat i hela Europa, Kina, USA, Kanada, Namibia, Manifestpriset för solodebutalbumet Trollfågeln.

Att vara riksspelman.

Föreningen NORDEN hade bjudit in Karin Eriksson att berätta om vad det är att vara RIKSSPELMAN. Det var tisdag 3 febr kl 19 på Kafé Edbom på Gävles stadsbibliotek och ett 25-tal personer hade mött upp.

Karin berättade att hon avverkat tre av de fem år doktorandstipendiet gäller. Hon har gjort fältarbeten dvs intervjuer, suttit med vid uppspelningarna mm. Forskningen sker i samarbete med Svenskt Visarkiv och Svenska Folkdansringen som arrangerar och gör uppspelningarna till Zornmärket varje år. Karin är musiketnolog vilket innebär att man beskriver ”*vad människan gör med musik och vad musik gör med människan*”. Karin inledde föredraget med att spela en låt på fiol tillsammans med Olav Mjelva. Först unisont och sedan spelade Olav en andrastämman. Vad var det som var så svenskt med denna musik? var sedan frågan till publiken. Fiolerna, rytmen, sound mm. Gränsdragningar är inte alltid självklara inom begreppet folkmusik. Var och när blir musiken norsk längs gränsen mot Norge eller finsk i Tornedalen?

Zornmärkets historik är att märket skapades av Anders Zorn till riksspelmansstämman 1910 på Skansen där deltagarna från hela Sverige fick märket. Det var en nationalromantisk anda

som rådde där man skulle rädda den äldre kulturen/musiken från allt det nya som kom med industrialismen och de nya instrumenten dragspel och munspel. 1933 togs märket upp igen och med tillstånd av änkan Emma Zorn, men märket blev då ett förtjänstmärke i tre valörer, brons, silver (och titeln Riksspelman) samt guld (förtjänstvalör). Det var Svenska Ungdomsringen (numera Folkdansringen) som tog upp tråden att skapa ett bevarandeforum där en jury om 3-4 personer bedömer en folkmusikant vid en sluten (ej offentlig) uppspelning. Man satte statuter och har sedan 1935 årligen genomfört uppspelningar för Zornmärket. Juryn är mellan 30 och 70 år, varav många runt 60 år. Det är 9 medlemmar i jurygruppen varav 3-4 st deltar varje år samt ofta en lokal juryrepresentant också. Medlemmarna sitter oftast länge. Det ger en kontinuitet, men också risk för en stel likriktning.

Karin och Olav spelar. Foto MM

Många riksspelmän genom åren

Genom åren har ca 900 personer fått titeln riksspelman och av dem lever ca 400 st. Förr var det mest äldre män som spelade upp, men trenden idag är att det är fler kvinnor som blir riksspelmän. Kanske det kan bero på de två vågor av folkmusikintresse som varit. Dels på 1970-talets gröna våg och dels på 1990-talets hype kring Nordman. Därutöver tillkom på 1970-talet högskoleutbildningar av folkmusik vilket har medfört en professionalisering av folkmusiken. Det har aldrig funnits så många bra spelmän på så hög musikalisk och teknisk nivå som idag i Sverige. Karin har hållit liknande föredrag som dagens i flera länder och vårt riksspelmanssystem är unik. I Norge har man kappleikar med gradering av spelmän i A och B-klass samt ungdom och äldre. På Balkan har man sång och musiktävlingar, På Irland tävlingar. I Danmark kommer man i år att införa ett liknande riksspelmanssystem som i Sverige.

Gränsdiskussion och normer

Karin visade en filmsnutt där en norrbottnisk nybliven riksspelman spelade en åt efter Björn efter märkesmottagandet. Låten som publiken fick sjunga med i hette ”Hooked on a feeling”. Det var verkligen att bryta mot ramarna/normerna om vad folkmusik är. Inom den akademiska världen använder man ogärna termen folkmusik. Man säger hellre traditionsmusik, för att ordet folk är belastat och avgränsande. Det är också noga med att säga efter eller av en spelman, vilket ju har helt olika betydelse. Har någon gjort låten så är det av. Har någon spelat den så är det efter, dvs den versionen av låten man eftersträvar att spela. Samma låt kan ju finnas efter många olika spelmän.

Juryn

Det har under alla år funnit kritik mot juryn och dess arbete. De är konservativa, deras kompetens ifrågasätts, de styr, de har makt, kriterierna är diffusa, bedömningen styrs av värderingar mm. De positiva omdömena om juryn är att de är positiva, konstruktiva, uppmuntrande, man övar och blir mer medveten om vad man gör, de manar till kvalité, stil/tradition. Zornmärket är ett kvalitativt varumärke som man kan ha med i sitt musikaliska CV. Det man kan säga är att Zornmärket provocerar. På Facebook och andra nätforum pågår nästan alltid debatter kring märket. Karins forskarroll i det hela är att hon vill undersöka vilka värderingar som finns kring märket och dess hantering

Hur skapas ett kulturarv

Protokoll från de allra första uppspelningarna finns kvar ända till idag. Inspelningar på de uppspelande finns kvar på SVA (Svenskt Visarkiv) från 1970-talet. Man har ca 100 uppspelande vart år och dessa spelar 3-4 låtar. Ett fantastiskt immateriellt kulturarv. Ta dessa 3-400 låtar vart år gånger ca 40 år, så ger det en ofantlig massa låtar. Karin lyssnar på ett urval av inspelningarna och försöker avläsa trender och förändringar över tid. Det kompletteras av annat arkivmaterial och egna intervjuer. Karin har också suttit med under de senaste årens uppspelningar och även med i juryns diskussioner av vad de hört och hur de ska bedöma. De måste ju komma överens om ett utlåtande !

Hur tolkas statuterna i praktiken? Hur tolkas Zorns intentioner i nutiden? Vad diskuteras och vad diskuteras inte? Vad är norm och vad är tyst, outtalad kunskap? Hur definieras traditioner? Intressanta frågor som Karin brottas med och försöker belysa.

Varför spela upp ?

Uppspelningarna flyttar runt i Sverige. Det har hänt att man har haft lokala uppspelningar, men i huvudsak är det en vecka per år man har chansen. Juryn lyssnar på ca 20 personer per dag från kl 09.00 till kl 17.00 med lunchpaus. Dvs totalt ca 100 personer vart år, varav ca 3-8 blir riksspelmän. Därtill ska man diskutera och skriva omdömen samt vara tillgängliga för utvecklande samtal med de uppspelande som så önskar under kvällarna. Inte helt lätt. Karin kompletterar sin lyssnande funktion med att djupintervjua ett tjugotal spelmän varav hälften är män.

Motivering för uppspelandet är bl a: att utveckla sitt spel, den enda karriären inom genren, tänja gränser, att få nördra in sig i en trad, uppskattande av juryns omdömen och goda råd, marknadsföring av sig själv m fl skäl. Genom att spela upp så accepterar man de spelregler som satts upp, oavsett vad man tycker om dem.

Instrument som är accepterade är bara de som är traditionella. Från början var det klarinett, fiol, nyckelharpa, kulning och traditionella flöjter (spelpipa och traversflöjter). Tillkommit genom åren har de rekonstruerade äldre traditionella instrumenten säckpipa, vevlira, härjedalspipa, samt enradigt durspel på vilket det finns en speciell meloditradition(1979 Mats Edén). Dock

har man hela tiden haft med den kromatiska nyckelharpan vilken ju utvecklades av Erik Sahlström först på 1940-talet. En gränsdragning som kan diskuteras. Kulning kan man få märket för, men inte att tralla, vilket ju är en i högsta grad traditionellt musikaliskt uttryck. De flesta av Gustaf Jernbergs äldre låtar efter farfadern trallades ju av denne! 2005 försökte några sångare tralla för juryn, men skickades ut med motiveringen att juryn inte var kompetent att bedöma uttrycket.

Protokoll

Juryn och andra har ofta föreställningar om hur det var förr, vilka inte alltid stämmer överens med verkligheten. Man kan via protokollstudier se utvecklingen och förändring över tid.

1935 hade bedömningsprotokollen med bedömning av Renhet, Ton, Ryt, Karaktär och teknik.

1942 hade man dessutom med Låtvärde, Egen komposition, Anmärkning. Gamla låtar och polskor premierades.

1970-tal hade Utförande och Konstnärlig förnyelse med men.

Idag 2014 finns Provinens, Ryt, Intonation/tonbild, Teknik samt Egenskap som spelman med. Intonation är intressant för det lämnar öppet för microtonsspelande. Låtvärde har tagits bort. Det finns fortfarande en bild av det landskapsvisa dialektala spelet. Att landskapen har olika karaktärer. Hur giltigt är det synsättet? Hur värderar man låtar?

Nutida uppspel

Vilka signaler skickar bedömningen av de uppspelade ut? Vad är inkluderande och exkluderande? Genom sina bedömningar flyttas eller bevaras gränser. Vad bevaras? Det som bevaras och "godkänns" får symboliskt värde som svensk spelmanstradition, som svensk folkmusik. Vad hamnar utanför? Ex. gitarren, trallandet och durspelen, för att inte tala om de kromatiska dragspelen som dominerade en stor del av musiklivet 1910-1950-talet. Den inkonsekventa bedömningen av den "moderna" kromatiska nyckelharpan. Rimligen borde man bara få spela upp på de äldre harptyperna... eller även få spela upp med moderna dragspel.

Det talas ibland om onaturligt spelsätt, om spelmanslagsspel och om högskolemanér. De sistnämnda är när det låter lite för putsat, rent och perfekt. Dessa tre omdömen är oftast negativa.

Vad är svenskhet, svensk smak, svensk kultur? Karin nämnde avslutningsvis exemplen polska som ursprungligen kommer från Polen, schottis som är skotskt, engelskor från England. Våra svenska traditioner är helt enkelt oftast omvandlad mångkultur. Vi har alltid tagit intryck och tar till oss och omvandlar det vi gillar.

Föredraget avslutades med livemusik av Karin och Olav som spelade "Marsch i säng". En Gästrike eller Hälsingelåt, gammal eller ny, med en modern tersandrstämman framförd på stålsträngade fioler med normal A på 442 Hz. Mycket nytt som är accepterat. Vi ser med förväntan fram mot Karins bok om några år, menar Michael Müller som lyssnade och skrev.

Som förr

Så kom då äntligen, utgåvan som vi väntat på i 25 år eller mer, "Som förr". Fredag 13 februari hände det i Bo Lindesalen på Gävle Konserthus. Utgåvan som består av en tegelsten till bok 375 sidor, en notbok med 101 låtar varav flertalet nyupptecknade av T Wrethling, samt en samling av cd och dvd. 4 cdn med de 101 låtarna inspelade pedagogiskt, 3 dvder med dansfilmer, 3 st cdn med intervjuer kring danstraditioner.

Th Benno signerar glatt "Som förr"

När jag skriver tegelsten om boken så är det den fysiska beskrivningen. Innehållsmässigt är den intressant och lättläst, inte minst tack vare den utsökta layouten av Dietmar

Kämmerling på *Dietmar Design*. Det är den stora mängden kontext kring dansbeskrivningarna som gör boken extra intressant. Kontexten gör det möjligt att göra egna tolkningar, att välja vad man vill trycka på, lyfta fram eller koncentrera sig på. Massor av info om spelmän och musiken finns givetvis också. Man har att göra hela livet med detta material. Precis som med Jernberglåtar, Joelboken och boken om Gästrikedräkterna. Än en gång har

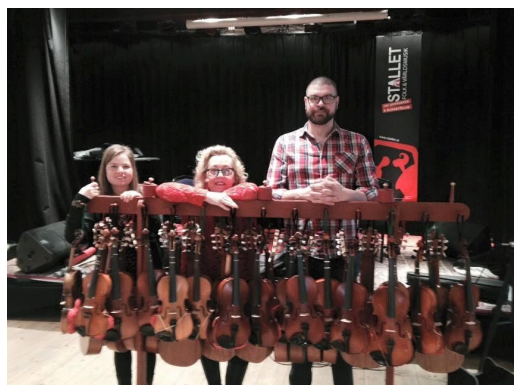

lilla Gästrikland presenterat ett unikt material på et unikt sätt. En utgåva om traditionell dans som "Som förr" har aldrig tidigare presenterats i Norden tidigare. Köp, läs och njut, för GSF säljer paketet för 500 kr, liksom Folkdansringen gör. Skrev Michael M

Folk & Världsmusikgalan i Stockholm mars 2015

Under årets Folk gala på Berwaldhallen i Stockholm så delades många priser ut. Ett av hederspriserna var "Årets barn och unga"-pris för en eldsjäl som arbetar med just barn och unga. Priset delas ut av Sveriges länsmusikproducenter och årets pris fick Järvsöbon Eiwor Kjellberg. Hon har varit ordförande i HSF, startat och drivit Hälsinge Låtverkstad i många,

många år och är nu drivande i projektet Folkungar.

Tv ser ni Folkungarnas instrumentdepå och th. Eiwor med den tunga statyetten från galan.

Finns det någon mer välförtjänt mottagare? Hon fortsätter driva projekt och kom i vintras med idén att starta FolkOrk, ett länsspelmanslag för ungdomar 9-12 år, för att svara upp mot det intresse för musik och folkmusik som Folkungar skapar. Region Gävleborgs avdelning för kultur, dvs Kulturutveckling jobbar på att än en gång kunna tillmötesgå Eiwors förmåga att se behov och dess lösningar.

Och länsbaserade SKENET spelade på förfesten på klassiska Nalen i Stockholm...

Foto från FB

Inledningsvis skrev jag om GSFs årsmöte , kurser och samvaro mellan spelmän och dansare som var lyckat. Här några foton från Västerbergs FHS där vi var. Michael M

Evelina lär ut egenkomponerad vals var tidvis fullt.

Dansgolvet

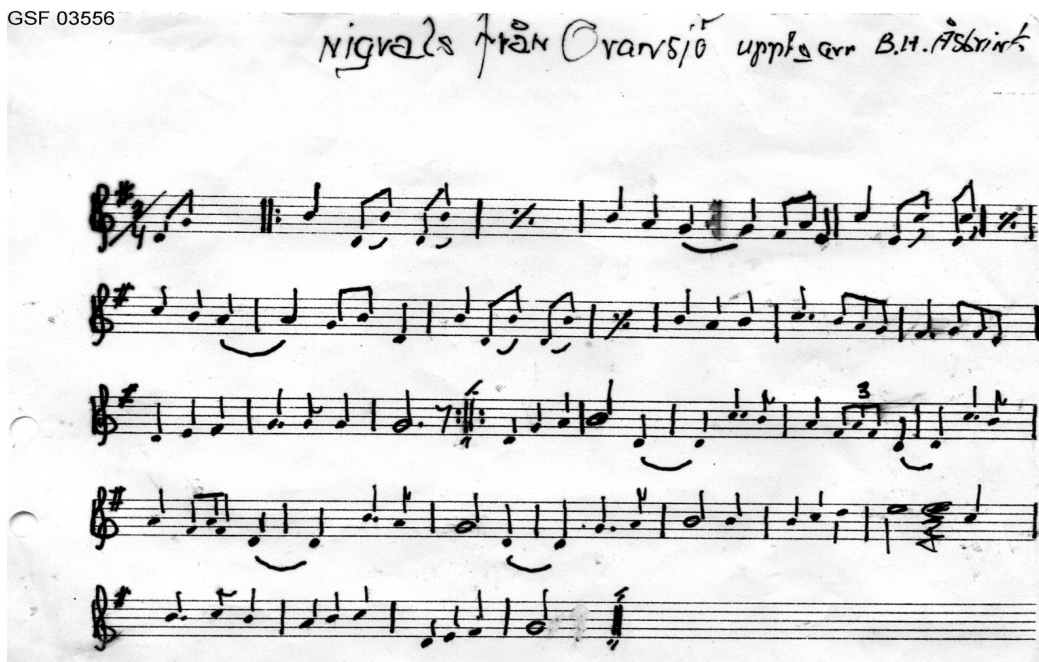
Annemarie workshopar med sångglada.

Samarbete leder alltid längre. Vi hoppas för framtiden att årsmötesdagen var början till ett närmande mellan Gästriklands Folkdansring och GSF. Vi har gemensamma intressen och kompletterar varandra som ett gammalt äktenskap. Spela till dans är roligt och dansa till bra (!) musik är också roligt. Att höra bra låtspel är skönt och att se duktiga dansare i aktion är en fröjd. Låt oss utveckla dans och låtspellet med öppna sinnen och med en utforskande och prövande attityd. Det blir roligare och intressantare så.

Menar Michael M

Nedan en Nigvals nr 2 från Ovan sjö. Fin. Spela den väl !

GSF 03556

FOLKMUSIKFESTEN I STJÄRNSUND 30/7-1/8 2015

Torsdag 30 juli

17-18.30 Prova på: Dansa bingsjöpolska. Österby bygdegård. Elisabeth och Per-Erik Hellberg. Inga förkunskaper behövs. Musik: Korsmora spelmän. Kostnad: 60 kr Arr: FMF och bygdegården.

19.00 Danskväll: Gammeldans och polska. Österby bygdegård. Korsmora spelmän, Tove & Johan, Kalle, Karl-Arne & Helena. Servering. Entré 60 kr. Arr: FMF, bygdegården, Korsmora.

Fredag 31 juli

10-16 Låtar med sväng. Fiolkurs med Ellinor Fritz. Församlingshemmet. För dig med spelvana på gehör. Kursavgift 500 kr. Anmälan www.folkmusikenshus.se senast 20 juli. Info: se [hemsidan](#)

10-16 Våga spela stämmor! Kurs med Jonny Soling. Herrgården. Både för dig som vill börja och dig som provat tidigare. Alla instrument välkomna. Kursavgift: 500 kr. Anmälan www.folkmusikenshus.se senast 20 juli. Info: se [hemsidan](#)

13.30-16.00 Folkmusik på munspel – fortsättningskurs med Emma Eriksson. Brukskontoret. För dig som tidigare gått nybörjarkursen och/eller spelat en del på egen hand. Kursavgift: 250 kr. Anmälan www.folkmusikenshus.se senast 20 juli.

14-16 Prova på ukulele med Lars-Åke Gustafsson. Gryckensalen, Fridhem. Ukulele är ett lättspelat, kul och användbart instrument. Här får du grunderna! Inga förkunskaper behövs. Kursavgift: 200 kr. Ukulele finns att låna. Föranmälan och **18.00 Konsert med Malin Foxdal** trio. Kyrkan. Tre personliga uttryck i mästerligt spel och stämsång. Malin Foxdal, sång, oktavmandolin, Anders Nygårds, fiol, sång, Magnus Zetterlund, cittern, gitarr, sång. Kollekt. Arr: FMF och Husby församling.

19.30-24.00 Spelmanssjam på Fridhem. Folkligt ös! Kom med eller utan instrument. Spela, sjung, lyssna, dansa, ät, umgås! Servering av spelmanssoppa, sallad, mackor, fika. Arr: FMF & Fridhem.

20.00 Kalle Moraeus och Hej Kalle i Smedjan. Upplev en av Sveriges mest populära folkmusiker och hans band live. Entré: 415 kr. Bokning: www.visitsodralarna.se. Arr: Fredrik Swahn.

Lördag 1 aug

8.00 Vallmusik vid Björktjärn (mellan Stjärnsund och Kloster, ej mot Stigsbo). Magisk morgon med kulning, hornblåsning, sopransax och säckpipa (!). Pia Holmqvist, Ulla Pålsson, Tove Lindström, Johan Carlström, Kjell Bergqvist, Bernt Lindström, Traute Lindenthal, Kerstin Lindström, Helena Kåks. Obs! Kom i tid! Grindslant.

9.30-11.00 Prova på kulning med Pia Holmqvist. Björktjärn. Släpp loss! Inga förkunskaper, ingen föranmälan. Kostnad: 60 kr.

10-11 Prova på: Spela kyrkorgel med Enzo Grifone. Kyrkan. Ta chansen att få en unik inblick i orgelspelets hemligheter. Gratis men föranmälan krävs: Enzo 072 5659542. Max 6 deltagare. Även kl 11.00. Arr: Husby församling.

10-11 Prova på: Visstuga med Ulla Pålsson och Mona Nilsson. Herrgården. Folkliga visor och sångglädje för alla. Inga förkunskaper eller föranmälan. 60 kr.

10-12 Folkmusik på munspel för nybörjare med Emma Eriksson. Herrgården. Kursavgift: 300 kr. Munspel ingår i kursavgiften. Föranmälan: www.folkmusikenshus.se senast 20 juli. Info: se [hemsidan](#)

10-12 Fortsätt spela ukulele med Lars-Åke Gustafsson. Församlingshemmet. Har du lärt dig några ackord och vill gå vidare? Även för dig som gått fredagens nybörjarkurs. Kursavgift: 200 kr. Föranmälan och info: se [hemsidan](#)

11-12 Prova på: Spela kyrkorgel med Enzo Grifone. Kyrkan. Mer info och föranmälan: se ovan.

11-13 Bruksmarknad med musik. Vid dammen. Irländska bandet Tickle Toys från Stjärnsund finns på plats. Välkommen att buskspe! Arr: Marknadskommittén.

13.00-14.00 Mästerspelmannen August Bohlin - om trolldom, spelmän och musikens magi. Transformatorn. En resa från 1600-tal till nutid med Janne Bohlin och Henrik Eriksson, nyckelharpa. Entré: 120 kr, skolungdom 60 kr.

15.00 Värme och glöd: Sångkonsert med Johanna Bölja, Katarina Hallberg och Emma Härdelin. Transformatorn. Tre folksångerskor bjuder på sina favoriter med värme och glöd: en blandning av

skämtsamma visor, svängiga polskor, smäktande koraler och sorgliga skillingtryck. Entré: 120 kr, skolungdom 60 kr. Förköp. Begränsat antal platser.

15.00-16.30. Prova på: Spela irländskt med Brendan Smith. Herrgården. Viss spelvana behövs, alla instrument välkomna. Ingen föranmälan. Kostnad 60 kr

17.00 Goodland trio. Transformatorn. Entré: 120 kr, skolungdom 60kr. Förköp. Begränsat antal platser.

17.00-24.00 SPELMANSSTÄMMA på herrgårdsområdet. Entré: 60kr.

Välkommen att buskspe! ute och inne!

17.00 Grindarna öppnas.

17.30-18.30 Prova på gammeldans med Traute Lindenthal och Gunnar Eriksson. Dansbanan. Ingen föranmälan. Kostnad: 60 kr. Musik: Kerstin L., Ulla P., Bernt L.

18.30 Allspel. Kom till stora trappan.

Låtar: se [hemsidan](#)

19.00 Spel till dans. Ute på dansbanan och inne i herrgården: Tove Lindström & Johan Carlström, Ceder tre, Bröderna Gustafsson, Aspeboda spelmannslag, Avesta spelmannslag, Torsåkers spelmannslag, Korsmora spelmän. Spellista mot slutet av kvällen.

24.00 Godnattmusik: internationellt, folkligt, nyskrivet. Här möter orsabordiga kompositören Anna-Karin Klockar Inken Menck från Tyskland, oboe och engelskt horn, Enzo Grifone från Italien, orgel och Maurizio Abeni också från Italien, piano. En nattlig konsert i litet format där allt kan hända. Uruppförande av flera nyskrivna stycken av Anna-Karin Klockar. Arr: Husby församling.

Mer information på vår hemsida: www.folkmusikfestenistjarnsund.se

Kontakt

Tel: Bernt 072-245 25 77

E-post: folkmusikfestenistjarnsund@hotmail.com

Välkommen hit!

Årsundaruschen

Spelmansstämma vid Strandbaden i Årsunda

22-24 maj 2015

Program under stämman

Fredag kl. 18.00 **Förstämma.** Strandbaden bjuder spelmän på kaffe och smörgås i Restaurangen. Biljett delas ut i samband med incheckningen.

Nytt för i år:

Passagerarbåten Emma erbjuder en tur på Storsjön. Pris 100:-/person. Lördag kl. 10.00-12.00 Anmälan och betalning i receptionen. Ta med instrument om Du vill. Först till kvarn (endast 60 platser)

Lördag kl. 13.00 **Stämman invigs.** Allspel med alla spelmän på utescenen.

Lördag
kl. 13.30-17.00

Spelning från scen av olika grupper

15 minuter per grupp – anmälan fr.o.m. lördag morgon kl. 9.00 för bokning av tid. Anmälninglista kommer att finns uppsatt i foajén fr.o.m. lördag morgon. Ljudanläggning finns. Meddela instrument och antal spelmän för att underlätta planering/placering.

OBS! Ingen spelning i restaurangen mellan kl. 13.00-17.00

Lördag kl. 13.00

Årsunda Vikingar slår upp sitt läger mellan campingen och restaurangen. Visar och säljer hantverk. Se program vid lägret.

Lördag kl. 19.00 **Dans i Vikingasalen.** Spelgrupper – notera tid för spel! 30 minuter/grupp. Ta med eget ljud. Anmälninglista kommer att finns uppsatt i foajén fr.o.m. lördag morgon.

Söndag kl. 11.00 **Gemensam avslutning i restaurangen.** Vi spelar några låtar tillsammans.

I restaurangen serveras spelmansmeny:

1P	Pyttipanna	85 kr
2P	Pyttipanna + pilsner III	120 kr
3P	Pyttipanna + pilsner III + "pärla"	150 kr

På kvällen finns även korv och bröd att köpa från korvvagnen.

Välkommen till en skön spelmanshelg i Årsunda!

Buskspel hela dagen, (dock ej i restaurangen mellan kl. 13.00-17.00)

STÖD ÅRSUNDARUSCHEN!

Klistermärke
20 kr.

Vill du stödja
Årsundaruschen genom att
bli medlem, så betalar du
100:- till BG 806-4321

Keps med lyse
100 kr.

Ha en skön sommar !!